

Rapport om hur Sverige genomför Århuskonventionen

Lantbrukarnas Riksförbund, LRF, m. fl. får härmed avge följande yttrande över innehållet i rapporten tillsammans med vissa inledande allmänna synpunkter på konventions utvidgade tillämpning.

LRF är en intresse- och företagarorganisation för människor och företag inom det gröna näringslivet. LRFs cirka 140 000 medlemmar driver tillsammans 70 000 företag och det gröna näringslivet står för 7 procent av Sveriges BNP. LRF ska medverka till utveckling av företag och företagare inom jord, skog, trädgård och landsbygdens miljö, så att de kan förverkliga sina ambitioner om tillväxt, lönsamhet och attraktionskraft.

LRF:s allmänna synpunkter

LRF ställer sig bakom Århuskonventionens ursprungliga syfte och intentioner men dess tillämpning i Sverige har förändrats på ett sätt som påverkar landsbygdsbefolkningen negativt samtidigt som våra demokratiska processer urholkas till nackdel för alla.

Vid införande av Århuskonventionen i det svenska rättssystemet gjordes bedömningen (Ds 2004:29 (prop 2004/05:65)) att svensk rätt i tillräcklig utsträckning uppfyllde konventionens krav. Sverige låg redan då långt fram med en mycket omfattande offentlighetsprincip och generös talerätt.

Århuskonventionens tillämpning har därefter utvidgats utöver de ursprungliga texterna och intentionerna i Sverige. I konventionens bilaga 1 går det enkelt att läsa vilka typer av verksamheter som ursprungligen avsågs. Den svenska tillämpningen omfattar idag verksamheter av en helt annan typ. Vi kan inte se att utvecklingen har skett på samma sätt i andra konventionsländer.

I konventionen finns möjligheter till nationella begränsningar. Dessa begränsningar måste upprätthållas nationellt av politiker och tjänstemän. Så har inte skett i Sverige. Tvärtom har konventionens omfattning utökats utan politiska ställningstaganden.

Enskilda företagare, framförallt på landsbygden, drabbas idag hårt. Facebookgrupper eller andra organisationer som säger sig företräda miljöintresse kan utan kostnad dra verksamheter eller planerade åtgärder inför domstol på sätt som aldrig var avsikten med konventionen. Kvar står den enskilde som kan tvingas vänta i flera år på att få genomföra det som redan godkänts av myndigheter och dessutom tvingas betala för advokater och processer. Detta drabbar naturligtvis små verksamhetsutövare allra hårdast.

Det har gjorts försök att utvidga Århuskonventionens tillämpning även internationellt. Vid det senaste mötet med parterna i Århuskonventionen i september 2017 mötte det dåvarande utvidgningsförslaget motstånd. Sedan ett tag pågår initiativ till att genomföra liknande förändringar i konventionens tillämpning på EU-nivå, men även de har stött på patrull. Parlamentets rapportör uttalade bland annat att förslagen gick utöver konventionens ursprungliga ordalydelse och syfte.

Utvidgningsförslagen bygger på inspel från olika grupperingar inom Århuskonventionens paraply. Dessa grupper svenska representanter verkar även stå bakom de svenska förändringarna i tillämpningen. Vi efterlyser också en grundlig genomgång av dessa grupper ställning, medlemmar, arbetssätt och mål.

Transparens, möjlighet till prövning och demokrati är viktigt. Det är lika viktigt ur allas perspektiv, inte bara miljöintressenas. Sverige är en fungerande demokrati där lagar, förordningar och föreskrifter utreds och olika intressen avvägs i flera steg inför beslut där alla har möjlighet att lämna synpunkter. Organisationer och andra som anser att lagar och tillämpning bör ändras har möjlighet att påverka genom sin demokratiska rätt till opinionsbildning och att rösta i allmänna val.

LRF efterlyser en öppen politisk diskussion om den nuvarande tillämpningen. Den nuvarande tillämpningen i Sverige har inte tillkommit i demokratisk ordning och medför stora problem med rättskraft för beslut och tillstånd. Den försvagar viktiga demokratiska institutioner och funktioner samt individens äganderätt och rättssäkerhet. Vi efterfrågar därför en grundlig analys av den redan utvidgade tillämpningen i Sverige. Både hur den har gått till och dess effekter.

Avseende innehållet i själva rapporten

Århuskonventionen tillkom i en tid då varken internet eller andra kommunikationsplattformar fanns. Den aktuella rapporten innehåller en mycket god förteckning över både synen på och mängden miljöinformation som finns idag på en mängd olika plattformar. Då de tekniska förutsättningarna

förändras är det viktigt att se till att myndigheterna inte tappat kontrollen över all den information som finns. Det är viktigt att tillse att den information som finns uppfyller rättsordningens krav på så sätt att den är objektiv, fyller sitt syfte, är proportionerlig och inte normerande. Detta är viktigt ur rättssäkerhetssynpunkt men även för tilliten till myndigheter och för ansvarsfull hantering av skattemedel. De senaste årens skifte till externt användarperspektiv har accelererat komplexiteten. I förarbetena till nya förvaltningslagen (2017:900) adresseras denna problematik särskilt. Det är viktigt att se till att nya förvaltningslagen får genomslag även i den praktiska tillämpningen. Samma resonemang avseende objektivitet gäller för den miljöinformation som ges i skolmiljö eller på annat sätt tillhandahålls för skolan.

Det är fortfarande så att publicering av innehållet i samtliga avverkningsanmälningar saknar acceptans hos merparten av de berörda skogsägarna. LRF anser att uppgifterna i anmälningarna utgör personuppgifter i personuppgiftslagens mening som innebär en kränkning av enskilda skogsägares personliga integritet.

På sidorna 8-13 redogörs för olika sätt att erkänna och stödja föreningar, grupper och organisationer. Där framgår att en mängd organisationer erhåller enorma belopp i ekonomiskt stöd för sin verksamhet. Tanken med Århuskonventionen var att vissa miljöorganisationer skulle kunna processa mot staten och mot stora företag med stora miljöfarliga och tillståndspliktiga verksamheter. Idag kan en liten grupp skattesubventionerade aktivister idka law-fare mot en enskild jord- och skogsbrukare som ägnar sig åt grundlagsskyddad pågående markanvändning. Den obalansen måste synliggöras och ställas tillrätta. Därutöver finns det ingenting som hindrar att nuvarande tillämpning utnyttjas för helt andra syften än miljöns bästa såsom grannfejder, konkurrensskäl eller brottslig verksamhet, tex utpressning. Premissen att alla som anser sig talar för miljön, har god kunskap om den, att de tycker samma sak eller att de företräder allmänheten är felaktig. Om inte systemet med kvalifikationskrav på organisationer som ges talerätt skärps riskerar det att förlora sin legitimitet. Om de skäl för deltagande som finns i form av att miljöorganisationer bidrar med sakkunskap, lokal förankring och att de utgör en kanal för allmänhetens synpunkter och engagemang ska ha fortsatt giltighet menar LRF att det snarast finns anledning att höja kvalifikationskraven.

På sidorna 38-65 beskrivs möjligheterna för enskilda och miljöorganisationer att delta i beslutsprocesser, överklaga, väcka talan, samt möjligheterna för alla att uppmärksamma tillsynsmyndigheter på att miljörättsliga bestämmelser inte följs, myndighetsstrukturen, myndighetsstyrning etc. Beskrivningen utgör fonden mot vilken Sveriges genomförande av Århuskonventionen ska ses. Det är viktigt att jämföra den bilden med hur det såg ut i många länder vid konventionens tillkomst och hur det ännu ser ut i flera konventionsländer idag.

Vid en sådan jämförelse framträder en tydlig bild av hur konventionens utvidgade tillämpning i Sverige idag snarare används för att sätta demokratiskt beslutade processer ur spel.

På sidan 59 i rapporten behandlas tillgången till rättslig prövning. På sid 42 i den tidigare rapporten ([Rapport om hur Sverige genomför Århuskonventionen 2017, med spårade ändringar 2016-12-02 \(regeringen.se\)](#)) hänvisades till Miljöbalkskommitténs slutbetänkande (2005:59) i de delar det behandlade miljöorganisationers rätt att överklaga. En generell rätt för dessa organisationer att överklaga bland annat tillståndsbeslut infördes år 1999 och kommitténs uppföljning omfattade få prövningar (19 avgöranden i 17 ärenden). Kommittén drog slutsatsen att det sammantaget inte fanns stöd för att möjligheten att delta i miljöärenden i första instans eller rätten att överklaga vissa beslut skulle ha missbrukats, men redovisar också de synpunkter som verksamhetsutövare framfört. Erfarenheterna av miljöorganisationers deltagande var i vissa fall begränsade och de verksamhetsutövare som hade sådana var överlag positiva till att miljöorganisationer deltar i ett tidigt skede av miljöprövningen, helst redan vid samrådet. Däremot uttrycktes redan då ett missnöje med om dessa kommer in i en prövning i ett förhållandevis sent skede. Den verksamhetsutövare som i undersökningen förefaller ha haft störst erfarenhet av miljöorganisationers deltagande kritiserade organisationerna för att de inte i tillräcklig utsträckning velat delta i samverkan. Att miljöorganisationer ska omfattas av samma fataliteter och förbud mot att ansluta i sena skeden i processer är en rättssäkerhetsfråga som borde vara självklar. Det finns ingenting i Århuskonventioner som ger vissa organisationer särskilda processuella regler.

Med vänlig hälsning
LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

Magnus Kindbom
Enhetschef

Anna Treschow
Rättspolitisk expert

Södra, Mellanskog och Norra Skog ansluter sig till yttrandet.

Gustav Tibblin, Medlemschef Södra

Marie Wickberg, Chef kommunikation och näringspolitik Mellanskog

Jonas Eriksson, Medlemschef Norra Skog